

ZAKŁAD SŁUŻBY KRYMINALNEJ

145

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Jarosław Golat

WYBRANE PRZESTĘPSTWA
PRZECIWKO WYMIAROWI SPRAWIEDLIWOŚCI
I WIARYGODNOŚCI DOKUMENTÓW
– z przykładami aktualnego orzecznictwa

CENTRUM SZKOLENIA POLICJI

Legionowo 2015

Korekta, skład i druk:
Wydział Wydawnictw i Poligrafii
Centrum Szkolenia Policji w Legionowie
Nakład 71 egz.

Spis treści

Wstęp	5
I. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	7
1. Artykuł 233 kk – fałszywe zeznania	7
2. Artykuł 234 kk – fałszywe oskarżenie	10
3. Artykuł 238 kk – zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie	12
II. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	14
1. Artykuł 270 kk – fałsz materialny	14
2. Artykuł 271 kk – fałsz intelektualny	17
3. Artykuł 275 § 1 kk – kradzież dokumentów	20
4. Artykuł 276 § 1 kk – usunięcie dokumentu	22

Przedmiotem niniejszego opracowania jest problematyka wybranych przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości i wiarygodności dokumentów.

Z moich doświadczeń związanych z dotychczasowym przebiegiem służby – zarówno jako funkcjonariusza pionu kryminalnego, jak i nauczyciela policyjnego – wynika, iż prawidłowego zakwalifikowanie czynu często jest problematyczne. Z uwagi na to chcę się skupić na omówieniu ww. przestępstw pod względem ustawowych znamion, z podaniem przykładów z orzecznictwa sądów.

Mam nadzieję, że niniejsza publikacja pozwoli słuchaczom na lepsze zrozumienie tej interesującej, a jednocześnie trudnej materii, jaką niewątpliwie jest prawo karne materialne.

I. Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

---

1. Artykuł 233 kk – fałszywe zeznania

- § 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 2. Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie.
- § 3. Nie podlega karze, kto, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karłą grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.
- § 4. Kto, jako biegły, rzeczoznawca lub tłumacz, przedstawia fałszywą opinię lub tłumaczenie mające służyć za dowód w postępowaniu określonym w § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.
- § 5. Sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia, jeżeli:
- 1) fałszywe zeznanie, opinia lub tłumaczenie dotyczy okoliczności niemogących mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy,
  - 2) sprawca dobrowolnie sprostuje fałszywe zeznanie, opinię lub tłumaczenie, zanim nastąpi, chociażby nieprawomocne, rozstrzygnięcie sprawy.
- § 6. Przepisy § 1–3 oraz 5 stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Podmiot – indywidualny.

Strona podmiotowa – umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym.

Indywidualny przedmiot ochrony – prawidłowe funkcjonowanie instytucji, które realizują wymiar sprawiedliwości oraz wiarygodność ustaleń dokonanych w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy.

Strona przedmiotowa:

Skutek – jest to przestępstwo formalne, dokonane w momencie złożenia fałszywego zeznania, oświadczenia, opinii lub tłumaczenia lub w momencie zatajenia przez świadka (biegłego, rzeczoznawcę, tłumacza, składającego oświadczenie) prawdy.

Zachowanie sprawcy – § 1 „zeznanie nieprawdy” (działanie) lub „zatajenie prawdy” (zaniechanie).

Okoliczności popelnienia czynu – (§ 1) podczas składania zeznania mającego służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, a w § 4 „przedstawienie fałszywej opinii, lub tłumaczenia”.

Warunkiem odpowiedzialności za przestępstwo (§ 2) jest, aby przyjmujący zeznanie, działający w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie.

Wyłączenie karalności (§ 3) – nie podlega karze, kto nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania, składa fałszywe zeznanie z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu (art. 182 i 183 kpk), a w § 5 nadzwyczajne złagodzenie kary.

⇒ Wyrok SN z dnia 21 listopada 2014 r., III KK 348/14, LEX nr 1545153.

Odpowiedzialność za składanie fałszywych zeznań przez osobę, która została przesłuchana w charakterze świadka wbrew nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego.

Oskarżony (podejrzany) nigdy nie odpowiada za występki fałszywych zeznań z art. 233 § 1 kk. To wyłączenie bezprawności dotyczy również każdego zeznań złożonych w toku przesłuchania w charakterze świadka dotyczących jego zachowania stanowiącego przestępstwo, co jest realizacją prawa do obrony.

⇒ Wyrok SN z dnia 2 października 2014 r., IV KK 82/14, LEX nr 1526618.

Zatajenie prawdy jako czynność sprawcza przestępstwa z art. 233 § 1 kk.

Czynność sprawcza przestępstwa z art. 233 § 1 kk w postaci „zatajenia prawdy” polega na świadomym utrzymaniu przez świadka w tajemnicy zarówno w fazie swobodnej relacji, jak i w fazie odpowiedzi na pytania (art. 171 § 1 kpk) okoliczności mogącej mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, przy czym bez znaczenia pozostaje, że o tę okoliczność świadek nie został zapytany.

⇒ Wyrok WSA w Kielcach z dnia 29 kwietnia 2014 r., I SA/Ke 125/14, LEX nr 1460640.

We wzorach formularzy deklaracji i informacji podatkowych dotyczących podatku leśnego, rolnego i od nieruchomości nie można umieszczać zapisu dotyczącego odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Dlatego należy stwierdzić nieważność uchwały rady gminy dotyczącej formularzy tych informacji i deklaracji podatkowych. Nieważność dotyczy części obejmującej oświadczenie o uprzedzeniu o odpowiedzialności karnej z art. 233 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.; dalej: kk).

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 maja 2013 r., II AKa 563/12, „Prokuratura i Prawo – wkładka” 2014, nr 2, s. 37.

Istota współsprawstwa. Kumulatywna kwalifikacja przestępstw fałszywego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa i złożenia fałszywych zeznań.

Nic nie stoi na przeszkodzie ocenianiu zachowania polegającego na złożeniu fałszywego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa i złożeniu fałszywych zeznań przez przyzmat kumulatywnej kwalifikacji z art. 238 kk i art. 233 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk. Gdyby zatem zgodzić się z Sądem Okręgowym, że zarzucanych oskarżonemu zachowań nie można traktować jako dwóch odrębnych przestępstw, to koniecznym byłoby uwzględnienie w kwalifikacji prawnej obu wymienionych wyżej przepisów. Przepis art. 233 § 1 kk nie oddaje w pełni całej, kryminalnej zawartości czynu.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 22 listopada 2012 r., V KK 265/12, LEX nr 1231653.
Wyłączenie odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.
Nie popełnia przestęstwa składania fałszywych zeznań osoba, która umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających znaczenie dla realizacji jej prawa do obrony.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 24 maja 2012 r., V KK 62/12, LEX nr 1165294.
Upoważnienie do uprzedzenia o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w art. 233 § 6 kk, musi wynikać z ustawy, na podstawie której prowadzone jest postępowanie. Takiego upoważnienia zatem nie może kreować akt rangi podustawowej, jakim jest rozporządzenie ministra.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 19 kwietnia 2012 r., III KK 21/12, LEX nr 1162698.
Przepis art. 233 § 1–3 oraz § 5 kk stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Takiego rygoru nie przewiduje ustawa z 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2012 r., V KK 437/11, LEX nr 1163987.
Stosownie do art. 115 § 11 kk osobą najbliższą jest m.in. osoba pozostająca we wspólnym pożyciu. Ten stan rzeczy („wspólne pożycie”) musi aktualizować się w dacie złożenia zeznania (udzielania odpowiedzi na pytanie).
- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 marca 2011 r., II AKa 468/10, „Kra-kowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 9, poz. 80.
Zarzućane oskarżonym czyny stanowią jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 kk, bowiem zachowania oskarżonych wyczerpujące znamiona przestępstw z art. 233 § 1 kk i z art. 238 kk zostały podjęte, tak jak i zachowania wyczerpujące znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 kk, z tym samym z góry podjętym zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez wyłudzenie nienależnego odszkodowania za rzekomą kradzież samochodów. Złożenie zawiadomienia o kradzieży samochodów, która nie miała miejsca, a w ślad za tym złożenie fałszywych zeznań miało wyłącznie na celu uzyskanie nienależnego odszkodowania, stąd było drogą i środkiem prowadzącym do doprowadzenia ubezpieczyciela do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. W takiej zaś konfiguracji faktycznej, wszystkie te zachowania, stanowią jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 kk.
- ⇒ Wyrok SN z dnia 19 maja 2010 r., V KK 89/10, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2010, nr 1, poz. 1052.
Postępowanie sprawdzające prowadzone na podstawie art. 307 kpk, w ramach którego przewidziano możliwość przesłuchania jako świadka osoby zawiadamiającej o popełnieniu przestęstwa jest postępowaniem przewidzianym przez ustawę w rozumieniu art. 233 § 1 kk.
- ⇒ Postanowienie SN z dnia 13 maja 2010 r., II KK 274/09, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych” 2010, nr 1, poz. 994.
Dla przypisania przestęstwa z art. 233 § 1 i 6 kk, obok wykazania obiektywnie istniejących warunków do rozeznania obowiązku poddanego reżimowi odpowiedzialności karnej, niezbędne jest również udowodnienie strony podmiotowej i to w postaci winy umyślnej.

2. Artykuł 234 kk – fałszywe oskarżenie

Kto, przed organem powołanym do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym i przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne, fałszywie oskarża inną osobę o popełnienie tych czynów zabronionych lub przewinienia dyscyplinarnego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podmiot – powszechny.

Strona podmiotowa – umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym.

Indywidualny przedmiot ochrony – wymiar sprawiedliwości oraz dobre imię osoby oskarżonej.

Strona przedmiotowa:

Skutek – jest to przestępstwo formalne, dokonane w momencie dojścia treści oskarżenia do organu powołanego do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne.

Zachowanie sprawcy – fałszywe oskarżenie innej osoby o popełnienie przestępstwa, wykroczenia lub przewinienia dyscyplinarnego, tj. podjęcie konkretnego działania, które zmierza do spowodowania ścigania lub oskarżenia w sprawie o przestępstwo, wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne konkretnej osoby.

Okoliczności popełnienia czynu – karalność czynu wymaga, aby fałszywe oskarżenie skierowane było do organów powołanych do ścigania albo do organów właściwych do orzekania w sprawach o przestępstwo, wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne, tj. organów, które z mocy ustawy pełnią funkcje oskarżycielskie lub upoważnione są do prowadzenia postępowania wyjaśniającego lub przygotowawczego oraz sądy i komisje dyscyplinarne.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 16 stycznia 2014 r., II AKa 261/13, LEX nr 1430723.

Uczynienie z przestępstwa stałego źródła dochodu. Wyłączenie odpowiedzialności karnej za pomówienia składane przez oskarżonego w ramach wyjaśnień.

1. Przez pojęcie stałego źródła rozumie się zarówno sytuację, gdy działalność przestępcza jest jedynym źródłem dochodu sprawcy, jak i wówczas, gdy stanowi dodatkowe, ale regularne źródło dochodu. Oprócz tego, by źródło dochodu było regularne, istotnym jest sposób bezprawnego pozyskiwania korzyści majątkowych, który musi być długotrwały.
2. Wyłączenie odpowiedzialności za pomówienia składane w ramach wyjaśnień oskarżonego w procesie karnym możliwe jest w oparciu o prawo do obrony wyłącznie wtedy, gdy pomówienia te służą obronie składającego wyjaśnienia.

⇒ Wyrok SN z dnia 4 października 2013 r., III KK 161/13, LEX nr 1385874.

Stosunek prawny między zakresami znamion przestępstw z art. 212 § 1 kk oraz z art. 234 kk.

Pomiędzy zakresami znamion przestępstw z art. 212 § 1 kk oraz art. 234 kk występuje stosunek wykluczania oparty o zasadę *lex consumens derogat legi consumptae*, stanowiącą jedną z reguł wyłączania wielości ocen. Przepisem pochłoniętym jest tu art. 212 § 1 kk.

⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 6 grudnia 2012 r., II AKa 351/12, LEX nr 1322095.

Prawo do obrony a fałszywe oskarżenie innej osoby.

1. Wyłączenie bezprawności dotyczy kaźdych zeznań złożonych w toku przesłuchania w charakterze świadka dotyczących jego zachowania stanowiącego przestępstwo.
2. Prawo do obrony, przysługujące sprawcy czynu niezależnie od faktu wszczęcia postępowania i jego stadium, wyłącza nie tylko bezprawność fałszywego zeznania, ale również fałszywego oskarżenia innej osoby.

⇒ Uchwała SN z dnia 17 maja 2011 r., SNO 6/11, LEX nr 1288955.

Strona podmiotowa przestępstwa z art. 234 kk.

Typ przestępstwa określonego w art. 234 kk nie charakteryzuje się celowym działaniem, ani nawet zamiarem bezpośrednim, a dla jego bytu wystarczające jest godzenie się sprawcy na fałszywe oskarżenie innej osoby o popełnienie przestępstwa.

⇒ Postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2006 r., III KK 61/06, LEX nr 193072.

Przestępstwo fałszywego oskarżenia jest przestępstwem formalnym, bezskutkowym. Dokonanie tego przestępstwa następuje w momencie podniesienia przed organem powołanym do ścigania lub orzekania nieprawdziwego zarzutu, że inna osoba popełniła przestępstwo, wykroczenie lub przewinienie dyscyplinarne. Nie oznacza to jednak, że ponowne podniesienie przed organem powołanym do ścigania lub orzekania, wobec tej samej osoby tego samego nieprawdziwego zarzutu, jest czynem bezkarnym. Bez wątpliwości jednym ze znamion określających czynność sprawczą jest skierowanie oskarżenia (zawierającego zarzut nieprawdziwy) do jednego z organów wymienionych w art. 234 kk, ale wymóg oskarżenia „przed organem powołanym do ścigania lub orzekania” nie ma charakteru skutku. Dla bytu przestępstwa fałszywego oskarżenia określonego w art. 234 kk obojętne jest także to, czy przeciwko osobie fałszywie oskarżonej wszczęto postępowanie karne lub dyscyplinarne, względnie, czy została skazana lub ukarana.

⇒ Uchwała SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 49/05, „Orzecznictwo Sădu Najwyższego. Izba Karne i Wojskowa” 2006/2/12.

Oskarżony, który składając wyjaśnienia w związku z toczącym się przeciwko niemu postępowaniem karnym, fałszywie pomawia inną osobę o współudział w tym przestępstwie w celu ukrycia tożsamości rzeczywistych współuczestników tego przestępstwa, a nie w celu własnej obrony, wykracza poza granice przysługującego mu prawa do obrony i może ponosić odpowiedzialność karne z art. 234 kk.

⇒ Wyrok SN z dnia 14 września 2004 r., IV KK 129/04, LEX nr 137755.

Fałszywe oskarżenie, o jakim mowa w art. 234 kk, jest dokonane z chwilą dojścia treści oskarżenia (zawierającego zarzuty nieprawdziwe) do autora, którym jest organ powołany do ścigania lub orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym przestępstwo skarbowe, wykroczenie, wykroczenie skarbowe lub przewinienie dyscyplinarne. Pobudki i motywy sprawcy są dla bytu omawianego przestępstwa obojętne. Z kolei występku z art. 238 kk (zawiadomienie o niepopełnionym przestępstwie) różni się tym od występkę z art. 234 kk, że sprawca – zawiadamiając organ powołany do ścigania przestępstw lub przestępstw skarbowych o rzekomo popełnionym przestępstwie – nie wskazuje osoby, która miała je popełnić. Informuje więc o zdarzeniu, którego w ogóle nie było, lub przed-

stawia zdarzenie prawdziwe jako przestępstwo cięższe przez dodanie nieprawdziwych okoliczności.

W doktrynie wyrażono pogląd, że jeżeli zawiadomienie, o jakim mowa w art. 238 kk, zawiera jednocześnie fałszywe oskarżenie konkretnej osoby, to sprawca tego czynu będzie odpowiadał wyłącznie za fałszywe oskarżenie, czyli jedynie za występki z art. 234 kk.

3. Artykuł 238 kk – zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie

---

Kto zawiadamia o przestępstwie, lub o przestępstwie skarbowym organ powołany do ścigania wiedząc, że przestępstwa nie popełniono, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podmiot – powszechny.

Strona podmiotowa – umyślność w zamiarze bezpośrednim.

Indywidualny przedmiot ochrony – prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości.

Strona przedmiotowa:

Skutek – jest to przestępstwo formalne, dokonane w momencie zawiadomienia o przestępstwie organu powołanego do ścigania.

Zachowanie sprawcy – zawiadomienie o niepopelnionym przestępstwie, jest nim każdy skuteczny sposób udzielenia organom powołanym do ścigania informacji o niepopelnionym przestępstwie (tj. zbrodni lub występku); forma czynności sprawczej jest dowolna, może to być zawiadomienie ustne, pisemne, także anonimowe.

Okoliczności popelnienia czynu – karalność czynu wymaga, aby fałszywe oskarżenie skierowane było do organów powołanych do ścigania.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 11 maja 2011 r., II AKa 88/11, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 9, poz. 41.

Wypadek mniejszej wagi to sytuacja, w której znamiona przestępstwa – zwłaszcza przedmiotowe – cechują się niewysoką szkodliwością, na tyle niewielką, że nie powinno się stosować do jego sprawcy zwykłych zasad odpowiedzialności za dane przestępstwo. Oceny tej nie należy wiązać z osobowością sprawcy ani trybem jego poprzedniego życia czy zachowaniem po popelnieniu przestępstwa, ani z nagminnością takich czynów. Sąd Apelacyjny orzekł tak już poprzednio, a to w dniu 30 listopada 2001 r. – II AKa 260/01 („Krakowskie Zeszyty Sądowe” 12/01 poz. 31).

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 marca 2011 r., II AKa 468/10, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” 2011, nr 9, poz. 80.

Zarzucane oskarżonym czyny stanowią jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 kk, bowiem zachowania oskarżonych wyczerpujące znamiona przestępstw z art. 233 § 1 kk i z art. 238 kk zostały podjęte, tak jak i zachowania wyczerpujące znamiona przestępstwa z art. 286

§ 1 kk, z tym samym z gory podjętym zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej poprzez wyłudzenie nienależnego odszkodowania za rzekomą kradzież samochodów. Złożenie zawiadomienia o kradzieży samochodów, która nie miała miejsca, a w ślad za tym złożenie fałszywych zeznań miało wyłącznie na celu uzyskanie nienależnego odszkodowania, stąd było drogą i środkiem prowadzącym do doprowadzenia ubezpieczyciela do niekorzystnego rozporządzenia mieniem. W takiej zaś konfiguracji faktycznej, wszystkie te zachowania stanowią jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 kk.

II. Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów

---

1. Artykuł 270 kk – fałsz materialny

- § 1. Kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. Tej samej karze podlega, kto wypełnia blankiet, zaopatrzony cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę albo takiego dokumentu używa.
- § 2a. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
- § 3. Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podmiot – powszechny.

Strona podmiotowa – **umyślność w zamiarze bezpośrednim** odnośnie do podrobienia lub przerobienia dokumentu (sprawca działa w celu użycia dokumentu jako autentycznego), a **umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym** odnośnie do używania dokumentu podrobionego lub przerobionego jako autentycznego oraz wypełnienia blankietu opatrzonego cudzym podpisem.

Indywidualny przedmiot ochrony – wiarygodność dokumentów, publiczne zaufanie do autentyczności i rzetelności dokumentów oraz pewność obrotu prawnego.

Strona przedmiotowa:

Skutek – jest to przestępstwo formalne dokonane w momencie realizacji znamion czynności sprawczej.

Zachowane sprawcy – **podrobienie dokumentu** polega na sporządzeniu takiego zapisu informacji (sporządzeniu przedmiotu, np. pisma, druku), któremu nadaje się pozory autentyczności (w celu użycia za autentyczny), a przerobienie dokumentu polega na bezprawnym dokonaniu zamian w autentycznym dokumencie, przez co zostaje mu nadana inna treść (np. usunięcie fragmentów dokumentów, dopisywanie treści, wywabianie itp. – w celu użycia za autentyczny), zaś używanie dokumentu jako autentycznego polega na wykorzystaniu funkcji, jakie może pełnić podrobiony lub przerobiony dokument, a także wypełnienie blankietu opatrzonego cudzym podpisem, niezgodnie z wolą podpisanego i na jego szkodę.

Przedmiot czynności wykonawczej – (§ 1) dokument, tj. każdy przedmiot lub zapis na komputerowym nośniku informacji, z którym jest związane określone prawo albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne, w § 2 blankiet opatrzone cudzym podpisem, tj. arkusz papieru z wydruko-

wanym tekstem, rubrykami do wypeœnienia lub czysty arkusz z nadrukiem, piecztatką instytucji, firmy itp., zaœ w § 3 karalne s¹ czynnoœci przygotowawcze do popeœnienia przestępstwa okreœlonego w § 1.

⇒ Uchwaœa SN z dnia 24 paŹdziernika 2014 r., SNO 43/14, LEX nr 1544217.

Protokół rozprawy jako dokument o charakterze publicznoprawnym. Dokonywanie przez sędziego zmian w protokole wbrew przewidzianej prawem procedurze.

Protokół rozprawy jest dokumentem o charakterze publicznoprawnym i w takim przypadku wszelkie zmiany mog¹ byæ w nim dokonywane jedynie w procedurze do tego przewidzianej. Sędzia po podpisaniu protokołu nie ma prawa nim wyœcznie rozporz¹dzaæ i jako funkcjonariusz publiczny, w sytuacji gdy wbrew trybowi sprostowania protokołu, dokonuje w nim zmian, dopuszcza siê przestępstwa faœz materialnego w postaci przerobienia dokumentu.

⇒ Postanowienie SN z dnia 9 lipca 2014 r., II KK 152/14, LEX nr 1488795.

Wypeœnienie blankietu na szkodę wystawcy a rzeczywiste zaistnienie szkody.

Dobrem chronionym w przypadku przestępstw przeciwko wiarygodnoœci dokumentów jest pewnoœæ obrotu prawnego, opieraj¹ca siê na zaufaniu do dokumentu, natomiast wypeœnienie blankietu oczywiœcie musi dziaœaæ na szkodę wystawcy, jednakœe nie jest wymagane rzeczywiste wyst¹pienie szkody, a wystarczy jedynie sama moŹliwoœæ jej wyst¹pienia.

⇒ Wyrok SN z dnia 24 paŹdziernika 2013 r., III KK 373/13, LEX nr 1386041.

Podrobienie dokumentu jako sposób popeœnienia przestępstwa z art. 270 § 1 kk.

Dla przypisania przestępstwa z art. 270 § 1 kk, polegaj¹cego na podrobieniu dokumentu, winno byæ wykazane, œe podrobienie dokumentu ma miejsce jedynie wówczas, gdy dokument ten nie pochodzi od osoby, w imieniu której zostaœ sporz¹dzony, a wiêc gdy zostaje wytworzony przez osobę nieupowaŹnion¹ do jego wystawienia. Chodzi zatem o sporz¹dzenie dokumentu polegaj¹ce na zachowaniu pozorów, œe pochodzi on od uprawnionego podmiotu, a wiêc tzw. faœyfikatu czy imitacji dokumentu autentycznego.

⇒ Wyrok SN z dnia 14 paŹdziernika 2013 r., II UK 110/13, „Orzecznictwo S¹du Najwyœszego. Izba Pracy, Ubezpieczeœ Spoœecznych i Spraw Publicznych” 2014, nr 9, poz. 136.

Dopuszczalnoœæ wyrównania uszczuplenia funduszy zarz¹dzanych przez ZUS w ramach obowi¹zku probacyjnego. Zakres obowi¹zku naprawienia szkody przez sprawcê występkę wyludzenia œwiadczeœ na podstawie faœzywych dokumentów.

Wykonanie przez sprawcê przestępstwa z art. 270 § 1 i 286 § 1 kk obowi¹zku naprawienia szkody naœoŹonego na podstawie art. 72 § 2 kk nie stanowi zwrotu œwiadczeœ nienaleŹnie pobranych, jeœli szkoda obejmuje okres wczeœniejszy od wskazanego w art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeœ Spoœecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440, z pœœn. zm.).

⇒ Wyrok SN z dnia 3 paŹdziernika 2013 r., II KK 117/13, LEX nr 1383271.

Przedmiot ochrony przestępstwa z art. 270 § 1 kk.

Przestępstwo z art. 270 § 1 kk jest skierowane przeciwko wiarygodnoœci dokumentów i ani ogólnym, ani rodzajowym, ani indywidualnym przedmiotem ochrony nie jest tu dobro podmiotu, którego dokument podrobiono, a czyn taki z istoty swej nie narusza sam w sobie bezpoœrednio dobra prawnego okreœlonej osoby.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 marca 2013 r., II AKa 25/13, LEX nr 1341980.

Dopuszczalność kumulatywnej kwalifikacji art. 297 § 1 kk i art. 270 § 1 kk. Zorganizowanie jako kluczowy element grupy przestępczej.

Kumulatywna kwalifikacja z art. 297 § 1 kk i art. 270 § 1 kk ma miejsce jedynie wówczas, gdy sprawca w celu, o jakim stanowi art. 297 § 1 kk, używa dokumentu jako autentycznego, który sam podrobił, zaś dla oddania całej zawartości bezprawia konieczne jest powołanie w podstawie skazania obu przepisów przy zastosowaniu art. 11 § 2 kk.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 9 stycznia 2013 r., V KK 97/12, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2013, nr 4, s. 5.

Konstrukcja odpowiedzialności karnej za pomocnictwo. Realizacja znamion przestępstwa z art. 270 § 1 kk.

Przestępstwo określone w art. 270 § 1 kk może być popełnione albo przez podrobienie bądź przerobienie dokumentu, albo przez używanie tak sfałszowanego dokumentu jako autentycznego. Innymi słowy, penalizacji podlega zachowanie sprawcy, który bądź to nadaje dokumentowi pozory, że wynikająca z niego treść pochodzi od danego wystawcy – co nie jest prawdą (takie zachowanie jest „podrobieniem” dokumentu w rozumieniu art. 270 § 1 kk), bądź też – w drugiej postaci przestępczego działania – sprawca zmienia treść autentycznego dokumentu rzeczywiście wystawionego przez uprawnionego do tego wystawcę (takie zachowanie jest „przerobieniem” dokumentu w rozumieniu art. 270 § 1 kk). Trzecią postacią przestępczego działania sprawcy jest używanie tak właśnie „sfałszowanego” (czyli „podrobionego” albo „przerobionego”) dokumentu. Już w tym miejscu warto dodać, że zawarty w danym dokumencie „fałsz intelektualny” (tj. potwierdzenie w nim nieprawdy) nie może świadczyć o wyczerpaniu znamion przestępstwa z art. 270 § 1 kk, o ile dokument taki nie jest dokumentem „podrobionym” lub „przerobionym”.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 grudnia 2012 r., II AKa 231/12, LEX nr 1239845.

Podrobienie dokumentu w postaci weksla stanowi naruszenie normy art. 310 § 1 kk.

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 lipca 2012 r., II AKa 128/12, LEX nr 1235996.

Faktura VAT jako dokument w rozumieniu przepisów prawa karnego i przedmiot przestępstwa podrobienia dokumentu.

Faktury VAT są w rozumieniu art. 115 § 14 kk „dokumentami”, gdyż zawarte w nich informacje stanowią dowód prawa, skutku prawnego lub okoliczności mających znaczenie prawne, skoro stwierdzają wykonanie określonego rodzaju robót i usług oraz ich wartość. To zaś, iż zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami podpis osoby sporządzającej fakturę nie jest niezbędnym elementem ważności, nie zmienia faktu, że podrobienie takich dokumentów – także w obecnym stanie prawnym – rodzi odpowiedzialność karną, gdyż stanowi dowód prawa (np. mający uwiarygodnić prawdziwość zapisów).

- ⇒ Wyrok SN z dnia 10 sierpnia 2011 r., V KK 35/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2011/11/99.

Nie można uznać, że podpisem w rozumieniu art. 270 § 2 kk jest odbitka własnoręcznego podpisu na blankiecie, niezależnie jaką techniką uzyskana (faksymile, faks, skan komputerowy).

2. Artykuł 271 kk – fałsz intelektualny

- § 1. Funkcjonariusz publiczny lub inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu, która poświadczająca w nim nieprawdę co do okoliczności mającej znaczenie prawne, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.
- § 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.
- § 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Podmiot – indywidualny właściwy – funkcjonariusz publiczny lub inna osoba uprawniona do wystawienia dokumentu, czyli ta, która czyni to w ramach uprawnień szczególnych związanych z przedmiotem i zakresem działania służbowego (np. lekarz wydaje zaświadczenie o stanie zdrowia pacjenta, upoważniony pracownik zakładu wydaje zaświadczenie o wysokości zarobków danego pracownika, np. magazynier, kasjer, księgowy itp.), nie zaś osoby będące zwykłymi uczestnikami powszechnego obrotu prawnego.

Strona podmiotowa – (§ 1) – umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym, a w § 3 umyślność w zamiarze bezpośrednim (przestępstwo kierunkowe).

Przedmiot ochrony indywidualny – wiarygodność dokumentów w aspekcie dowodowym, a także prawidłowe funkcjonowanie organów wymiaru sprawiedliwości oraz organów władzy publicznej, prowadzących postępowanie dowodowe.

Strona przedmiotowa:

Przedmiot czynności wykonawczej – dokumenty wystawione na użytek publiczny, przeznaczone do dowodzenia okoliczności w nich poświadczonych bez potrzeby potwierdzania ich innymi dowodami, korzystające z domniemania prawdziwości, obdarzone zaufaniem publicznym. Takim dokumentem będzie zwolnienie lekarskie (choroba nie istnieje), zaświadczenie o zarobkach z wpisaną tam np. wyższą kwotą zarobków, umowa kupna-sprzedaży (przedkładana w urzędzie skarbowym) z autokomisu, gdzie będzie wpisana zaniżona kwota, za którą samochód kupiono, a stało się tak, aby zapłacić niższy podatek obrotowy i dochodowy. Nie należą do tego zakresu dokumenty sporządzane przez funkcjonariuszy publicznych dla celów wewnętrznych urzędu (notatki służbowe), ani dokumenty regulujące zobowiązania między osobami fizycznymi lub prawnymi (umowy, oświadczenia).

Czynność sprawcza – poświadczenie nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne w autentycznym dokumencie. Może ono polegać na potwierdzeniu okoliczności, które w ogóle nie miały miejsca, lub też ich przeinaczeniu albo zatajeniu. Poświadczając w języku potocznym to stwierdzać, poręczyć prawdziwość, wiarygodność, tożsamość kogoś lub czegoś. Takie zachowanie to fałsz intelektualny. Wystawiony dokument jest autentyczny, gdyż pochodzi od osoby, która go wystawiła, jednakże treść, jaką mu nadał wystawiający, nie odpowiada rzeczywistości. Poświadczenie nieprawdy musi się odnosić do okoliczności mającej znaczenie prawne i poświadczający musi być uprawniony do potwierdzenia takich okoliczności. Nie zawiera takiego znamienia wystawienie przez lekarza świadectwa choroby mężowi dla usprawiedliwienia przez żonę jego opóźnionego przyjazdu z urlopu. Poświadczenie nieprawdy może mieć postać całego, samoistnego dokumentu lub zawierać się tylko w jakimś fragmencie, który oczywiście dotyczy okoliczności mającej znaczenie prawne.

Skutek – przestępstwo formalne dokonane w momencie realizacji znamion czynności sprawczej, z chwilą wydania dokumentu i stworzenia przez to, przynajmniej abstrakcyjnie, moż-

liwości zrobienia z niego użytku. Dopóki zawierający takie poświadczenie dokument jest w posiadaniu tylko poświadczającego, czyn pozostaje w niekaralnym stadium przygotowania, a w § 2 – w wypadku mniejszej wagi, np. niska ranga dokumentu w obrocie prawnym, niezbyt niebezpieczne konsekwencje poświadczenia w nim nieprawdy sprawca podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności, zaś w § 3 – typ kwalifikowany ze względu na działanie sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej. Trzeba przyjąć, że celem sprawcy może być osiągnięcie korzyści majątkowej lub osobistej dla siebie lub kogoś innego. Poświadczenie nieprawdy co do okoliczności istotnej dla uzyskania kredytu inwestycyjnego zmierza do osiągnięcia korzyści majątkowej.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 maja 2014 r., II AKa 107/14, LEX nr 1483727.

Nadanie dokumentowi waloru zaufania publicznego jako warunek konieczny dla realizacji znamion przestępstwa z art. 271 § 1 i art. 273 kk.

Odpowiednie dokumenty, aby mogły stać się przedmiotem przestępstwa z art. 271 § 1 kk, a w konsekwencji również z art. 273 kk, muszą spełniać określone kryteria. Przede wszystkim muszą się charakteryzować walorem zaufania publicznego. Przejawia się to w znamieniu czasownikowym wystawiania dokumentu, co musi być dokonywane przez niezależny podmiot, na który przepisy prawa nałożyły obowiązek poświadczenia danych.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 lutego 2014 r., II AKa 251/13, LEX nr 1448569.

Dowód księgowy jako dokument posiadający walor zaufania publicznego. Księgowa spółki jako osoba uprawniona do wystawienia dokumentu w rozumieniu art. 271 § 1 kk.

Dowód księgowy powinien być rzetelny, czyli zgodny z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentuje. W związku z tym takie dokumenty posiadają walor zaufania publicznego. Nie są to bowiem dokumenty sporządzane wyłącznie na użytek wewnętrzny spółki, dokumentują okoliczności istotne z punktu widzenia prawa publicznego, wywołując jednocześnie konsekwencje publicznoprawne. Wystawca takiego dokumentu – księgowa spółki – jest więc osobą uprawnioną do wystawienia takiego dokumentu w rozumieniu art. 271 § 1 kk.

⇒ Postanowienie SN z dnia 18 grudnia 2013 r., III KK 392/13, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2014, nr 5, poz. 40.

Uznanie sprawozdania kuratora za dokument w rozumieniu art. 271 § 1 kk. Status kuratora sądowego.

1. Kurator sądowy jest funkcjonariuszem publicznym (art. 115 § 13 pkt 3 kk), a zarazem organem postępowania wykonawczego (art. 2 pkt 6 kkw).
2. Status sprawozdania kuratora jako dokumentu zależy od indywidualnej oceny okoliczności konkretnej sprawy; sprawozdanie kuratora sądowego zawierające w sobie kategoryczne stwierdzenie o wykonaniu obowiązku naprawienia szkody należy uznać za dokument w rozumieniu art. 271 § 1 kk.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 października 2013 r., II AKa 148/13, LEX nr 1391957.

Dodatkowe przestępstwo popełnione wraz z wprowadzeniem w błąd a kwalifikacja prawna czynu.

Wprowadzenie w błąd, jako znamień oszustwa, jeśli wymaga jednoczesnego popełnienia dodatkowego przestępstwa, wymaga wskazania tego zarówno w opisie czynu i kwalifikacji prawnej.

- ⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 paŹdziernika 2013 r., II AKa 155/13, LEX nr 1383527.

Pojęcie dokumentu a odpowiedzialnoœć za przestęstwo z art. 271 § 1 kk.

Dokument, dla objęcia go art. 271 § 1 kk, musi rodzić nie tylko okreœlone jego treœcià i zakresem działania skutki prawne, ale wykraczać powodowanymi przez jego wystawienie skutkami prawnymi „na zewnàtrz”. Skoro wystawiane przez oskarŹone dokumenty kasowe słuŹyły wewnętrznej, szeroko rozumianej księgowoœci spółki i wywoływały skutki prawne wyłàcznie w ramach wewnętrznej działalnoœci tego podmiotu, a co za tym idzie dokumenty przeznaczone do wewnętrznego uŹytku nie podlegajà ochronie z art. 271–273 kk.

- ⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 lipca 2013 r., II AKa 106/13, LEX nr 1349894.

Strona podmiotowa przestęstwa poœwiadczenia nieprawdy.

Przestęstwa poœwiadczenia nieprawdy moŹna dopuœcić siê jedynie umyœlnie, przy czym sprawca musi obejmować swojà œwiadomoœcià, Źe poœwiadcza nieprawdę oraz Źe poœwiadczenie to dotyczy okolicznoœci majàcych znaczenie prawne. W odniesieniu do tej ostatniej przesłanki wystarczy godzenie siê z takà moŹliwoœcià, co przy bezpoœredniej formie zamiaru poœwiadczenia nieprawdy prowadzi do konstrukcji zamiaru quasi-ewentualnego.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 23 maja 2013 r., IV KK 60/13, „Orzecznictwo Sădu NajwyŹszego. Izba Karna i Wojskowa” 2013, nr 9, poz. 76.

Poœwiadczenie przez lekarza medycyny w wystawionej recepcie nieprawdy co do osoby majàcej korzystać z leku refundowanego przez NFZ jako wypełnienie znamion przestęstwa z art. 271 § 1 kk.

Poœwiadczenie przez lekarza medycyny w wystawionej recepcie nieprawdy co do osoby majàcej korzystać z leku, który podlega refundacji ze strony Narodowego Funduszu Zdrowia, dotyczy okolicznoœci majàcej znaczenie prawne w rozumieniu art. 271 § 1 kk.

- ⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lutego 2013 r., II AKa 14/13, LEX nr 1281120.

Przedmiot czynnoœci „poœwiadczenia” w rozumieniu art. 271 § 1 kk.

„Poœwiadczeniem” z art. 271 § 1 kk sà tylko dokumenty „wystawione” na uŹytek publiczny, przeznaczone do dowodzenia okolicznoœci w nich poœwiadczonych bez potrzeby potwierdzenia ich innymi dowodami, korzystajàce z domniemania prawdziwoœci, obdarzone zaufaniem publicznym. Nie naleŹà do tego zakresu dokumenty sporzàdzone przez funkcjonariuszy publicznych dla celów wewnętrznych urzędu ani dokumenty regulujàce zobowiązania miêdzy osobami fizycznymi lub prawnymi (umowy, oœwiadczenia itp.).

- ⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 27 listopada 2012 r., II AKa 247/12, LEX nr 1280603.

Przepis art. 273 kk a kwalifikacja prawna przestęstwa.

Przepis art. 273 kk nie opisuje samodzielnego typu czynu zabronionego, lecz odsyła wprost do art. 271 lub art. 272 kk, zaœ jego konstrukcja wymaga wyraźnego wskazania normy prawnej naruszonej przez sprawcę i powiàzania jej (z poœwiadczeniem nieprawdy – art. 271 kk, z wyłudzeniem poœwiadczenia nieprawdy – art. 272 kk) i odpowiedniego zakwalifikowania, nawet wtedy, gdy przepis ten pozostaje w kumulatywnym zbiegu z przepisami innych ustaw przewidujàcych odpowiedzialnoœć karnà.

⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 6 września 2012 r., AKa 81/12, LEX nr 1237639.

Nierzetelność dziennika budowy.

Jeżeli dziennik budowy nie zawiera rzetelnych informacji, w tym o odstępstwach od pozwolenia na budowę, to niewątpliwie jest dokumentem nierzetelnym.

⇒ Wyrok SN z dnia 27 czerwca 2012 r., V KK 112/12, LEX nr 1228002.

Nie stanowi poświadczenia nieprawdy w rozumieniu art. 271 § 1 kk sporządzenie umowy nieodpowiadającej rzeczywistej treści istniejącego pomiędzy stronami tej umowy stosunku prawnego. Działanie takie może być formą pomocnictwa lub przygotowania popełnienia innego przestępstwa, nie stanowi wszakże samodzielnie realizacji znamion typu czynu zabronionego z art. 271 § 1 kk.

3. Artykuł 275 § 1 kk – kradzież dokumentów

---

§ 1. Kto posługuje się dokumentem stwierdzającym tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe lub dokument taki kradnie lub go przywłaszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bezprawnie przewozi, przenosi lub przesyła za granicę dokument stwierdzający tożsamość innej osoby albo jej prawa majątkowe.

Podmiot – powszechny.

Strona podmiotowa – umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym.

Indywidualny przedmiot ochrony – wiarygodność dokumentów potwierdzających tożsamość lub prawa majątkowe innej osoby, a **uboczny przedmiot ochrony** – mienie, wyłączne prawo własności i posiadania dokumentu.

Strona przedmiotowa:

Skutek – w zakresie czynności sprawczej polegającej na posługiwaniu się cudzym dokumentem jest to przestępstwo formalne, w zakresie czynności sprawczej polegającej na kradzieży i przywłaszczeniu jest to przestępstwo skutkowe, dokonane w momencie wyjęcia przez sprawcę cudzego dokumentu z władztwa osoby uprawnionej i objęcia go we własne posiadanie.

Zachowanie sprawcy – posługiwanie się cudzym dokumentem polega na nieuprawnionym wykorzystaniu poprzez czynne używanie wobec innych osób tego dokumentu dla własnych lub cudzych korzyści, **kradzież cudzego dokumentu** polega na bezprawnym zaborze dokumentu, tj. na wyjęciu go z władztwa osoby uprawnionej i objęciu we własne posiadanie, zaś **przywłaszczenie cudzego dokumentu** polega na bezprawnym posiadaniu cudzego dokumentu, na zatrzymaniu go i postępowaniu z nim, jak z własnym.

Przedmiot czynności wykonawczej – „dokument stwierdzający tożsamość innej osoby” to w szczególności: dowód osobisty, paszport, dokument podróży, wiza, karta pobytu, polski dokument podróży dla cudzoziemca, polski dokument tożsamości dla cudzoziemca i in. oraz „dokument stwierdzający prawa majątkowe innej osoby” to każdy przedmiot lub inny zapisany nośnik informacji, z którym związane jest określone prawo majątkowe albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne.

§ 2 – bezprawny transfer dokumentu za granicę – „przewoœenie”, tj. przemieszczanie, transportowanie samochodem, samolotem itp., „przenoszenie”, tj. noszenie go, „przesyłanie”, tj. dostarczanie go komuœ za granicę, tj. za granicę RP.

⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 listopada 2013 r., II AKa 198/13, LEX nr 1439170.

Strona podmiotowa przestępstwa z art. 275 § 1 kk.

Zabór dokumentu tożsamoœci w myśl art. 275 § 1 kk moœe byc dokonany tylko w zamiarze co najmniej kierunkowym.

⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 18 czerwca 2013 r., II AKa 17/13, „Krakowskie Zeszyty Sădowe” 2013, nr 10, poz. 51.

Znamiona zachowania œwiadczone o zamiarze przywłaszczenia cudzego paszportu przez oskarœzonego. Posługiwanie się slangiem narkotykowym jako dowód poœredni uczestniczenia w obrocie.

Odnalezienie w trakcie przeszukania mieszkania oskarœzonego paszportu pokrzywdzonego, zgubionego trzy lata wcześnie, œwiadczy, œe oskarœzony ten paszport przywłaszczył. Wprawdzie nieznanne să okolicznoœci, w jakich oskarœzony wszedł w posiadanie tego dokumentu, skoro jednak paszportu nie zwrócił jego wlaœciocielowi, ani nie przekazał go odpowiednim organom, to słusznie săd uznał, iœ oskarœzony ten dokument przywłaszczył.

⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 31 paŹdziernika 2012 r., II AKa 215/12, LEX nr 1237264.

Warunki przypisania odpowiedzialnoœci za przestępstwa z art. 275 § 1 kk i art. 276 kk.

Występkę stypizowane w przepisach art. 275 § 1 kk i art. 276 kk mogă byc popełnione wyłacznie z winy umyœlnej w zamiarze bezpoœrednim.

⇒ Wyrok SN z dnia 2 marca 2012 r., V KK 283/11, „Orzecznictwo Sădu Najwyœszego. Izba Karna i Wojskowa” 2012, nr 5, poz. 54.

Dowód rejestracyjny pojazdu stwierdza nie prawo majătkowe osoby zwiăzane z tym pojazdem, lecz administracyjne dopuszczenie pojazdu do ruchu. Jako taki dowód rejestracyjny nie naleœy do kategorii dokumentów stwierdzajăcych prawo majătkowe, dysponowanie którymi stanowi przedmiot ochrony wymieniony w opisie strony przedmiotowej przestępstwa okreœlonego w art. 275 § 1 kk.

⇒ Wyrok SN z dnia 16 lutego 2011 r., III KK 395/10, „Orzecznictwo Sădu Najwyœszego. Izba Karna i Wojskowa” 2011, nr 5, poz. 43.

Uœyty w art. 275 § 2 kk zwrot „przewozi za granicę dokument stwierdzajăcy toœsamoœc innej osoby albo jej prawa majătkowe” oznacza wywóz takiego dokumentu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

⇒ Wyrok Sădu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2008 r., II AKa 87/08, „Krakowskie Zeszyty Sădowe” 2009, nr 1, poz. 67.

Wbrew zarzutom apelacji przestępstwo z art. 280 § 1–2 kk moœe byc popełnione w zbiegu kumulatywnym z występkę z art. 275 § 1 kk, jeœli z ustalonym zamiarem sprawca jednym dzialaniem dopuszcza się łacznie zaboru mienia (cudzej rzeczy ruchomej) i dokumentu stwierdzajăcego toœsamoœc innej osoby.

4. Artykuł 276 §1 kk – usunięcie dokumentu

Kto niszczy, uszkadza, czyni bezużytecznym, ukrywa lub usuwa dokument, którym nie ma prawa wyłącznie rozporządzać, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Podmiot – powszechny.

Strona podmiotowa – umyślność w zamiarze bezpośrednim lub ewentualnym.

Indywidualny przedmiot ochrony – integralność, nienaruszony stan oraz zdolność do zgodnego z przeznaczeniem wykorzystania dokumentu, a **uboczny przedmiot ochrony** – mienie wyłączne prawo własności i posiadania dokumentu.

Strona przedmiotowa:

Skutek – materialny – zniszczenie, uszkodzenie, uczynienie bezużytecznym, ukrywanie, usunięcie dokumentu.

Zachowanie sprawcy – **niszczenie** to całkowite unicestwienie dokumentu, uszkodzenie to naruszenie powłoki dokumentu lub znajdującej się w nim treści (przerwanie, zamalowanie treści itp.), **czynienie bezużytecznymi** to takie przekształcenie, że nie będą one mogły być wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem (np. wykreślenie istotnych fragmentów itp.), **ukrywanie** to czasowe lub stałe uniemożliwienie korzystania z niego przez osobę, która ma wyłączne prawo nim dysponować, a **usunięcie** to zabranie dokumentu z miejsca lub zbioru, w którym powinien się znajdować.

⇒ Wyrok SN z dnia 21 sierpnia 2013 r., III KK 2/13, LEX nr 1375210.

Faktura a dokument, którym sprawca nie może wyłącznie rozporządzać.

Skoro zgodnie z przepisami prawa podatkowego oryginał faktury winien być obligatoryjnie wręczony nabywcy, to wówczas firma reprezentowana przez oskarżonego uzyskiwała po otrzymaniu takiej faktury wyłącznie prawa do rozporządzenia tym dokumentem, zaś sprzedawca dysponował kopią tej faktury. Za dokument, którym sprawca nie może wyłącznie rozporządzać, winno się natomiast uważać albo dokument wyłącznie cudzy, albo dokument stwierdzający uprawnienia i obowiązki innej osoby w jednym ze swej istoty egzemplarzu, albo dokument urzędowy wystawiony przez władze publiczne w jednym egzemplarzu.

⇒ Postanowienie SN z dnia 21 sierpnia 2012 r., III KK 403/11, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa” 2013, nr 1, poz. 2.

Typ przestępstwa ukrywania dokumentu (art. 276 kk), którym sprawca nie ma prawa wyłącznie rozporządzać, polega na podjęciu tego rodzaju zachowań, w wyniku których dokument znajdzie się w miejscu znanym sprawcy, nieznanym natomiast osobom, którym przysługuje prawo do rozporządzania dokumentem, choćby nie wyłącznie (utajnienie miejsca jego przechowywania).

- ⇒ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 sierpnia 2012 r., II AKa 285/12, LEX nr 1285518.

Brak konieczności uzyskania przez sąd opinii biegłego dla ustalenia zaistnienia przestępstwa z art. 310 § 1 kk.

Nie można utożsamiać pojęcia posiadania dokumentów, nawet jeśli jest ono bezprawne, czy też posługiwania się nim wbrew woli i wiedzy posiadacza, z wyczerpaniem znamion przestępstwa z art. 276 kk.

- ⇒ Wyrok SN z dnia 23 listopada 2010 r., IV KK 293/10, LEX nr 667517.

Tablica rejestracyjna nie jest dokumentem w rozumieniu art. 115 § 14 kk, a tym samym nie może być przedmiotem przestępstwa określonego w art. 276 kk.

